

РІШЕННЯ
РАЗОВОЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ ДФ 60.052.2024
ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Здобувачка ступеня доктора філософії Курандо Марія Сергіївна, 1997 року народження, громадянка України; освіта вища: закінчила «з відзнакою» у 2020 році Одеський національний університет імені І. І. Мечникова та отримала ступінь магістра за спеціальністю «міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», професійна кваліфікація «політолог-міжнародник, перекладач, викладач у закладах вищої освіти». З 2021 року навчається в аспірантурі ОНУ імені І. І. Мечникова (4 рік навчання, денна форма, бюджет), успішно виконала акредитовану освітньо-наукову програму 052 «Політологія» підготовки здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти.

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 60.052.2024, утворена наказом ректора Одеського національного університету І. І. Мечникова МОН України, м. Одеса від 30 жовтня 2024 року №2609-18 у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради Ольги БРУСИЛОВСЬКОЇ - доктора політичних наук, професора, завідувачки кафедри міжнародних відносин факультету міжнародних відносин, політології та соціології ОНУ імені І. І. Мечникова.

Рецензентів:

1. Сергія ГЛЕБОВА - кандидата політичних наук, доцента, доцента кафедри міжнародних відносин факультету міжнародних відносин, політології та соціології ОНУ імені І. І. Мечникова.
2. Ірини МАКСИМЕНКО - кандидата політичних наук, доцента, доцента кафедри міжнародних відносин факультету міжнародних відносин, політології та соціології ОНУ імені І. І. Мечникова.

Офіційних опонентів:

1. Григорія ПЕРЕПЕЛИЦІ – доктора політичних наук, професора, професора кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Навчально-наукового інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
2. Ульріха Томаса КЮНА – доктора філософії з політології, керівника дослідницького напрямку «Контроль над озброєннями та новітні технології» Інституту дослідження проблем миру та політики безпеки Гамбурзького університету (Німеччина). [Ulrich Thomas KÜHN, PhD in Political Sciences, Head of the Research Area “Arms Control and Emerging Technologies”, Institute for Peace Research and Security Policy at the University of Hamburg (IFSH)],

на засіданні «20» грудня 2024 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки КУРАНДО Марії Сергіївни на підставі публічного захисту дисертації «Nuclear Security in International Conflict Zones» за спеціальністю 052 Політологія.

Дисертацію виконано в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова МОН України, місто Одеса.

Науковий керівник: Поліна СІНОВЕЦЬ – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин факультету міжнародних відносин, політології та соціології ОНУ імені І. І. Мечникова.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису виконаного англійською мовою. Наукові результати представлені в роботі є особистим теоретичним і практичним внеском здобувача. За структурою, стилем викладання та оформлення робота відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою

Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Дисертаційна робота є першим в українській політичній науці ґрунтовним і всебічним дослідженням фізичної ядерної безпеки в зонах міжнародних конфліктів, а саме питання фізичного захисту ядерних установок під час збройних конфліктів. Наукову новизну дослідження пояснює необхідність вивчення можливостей практичної реалізації цього двостороннього починання в повоєнному сценарії України. Аналіз ґрунтується на ретельному вивченні суперництва Індії та Пакистану, що пояснює мотивацію такого парадоксу співпраці. Крім того, дослідження пояснює, чому двостороннє співробітництво є кращою альтернативою багатосторонньому, що провалилося. Для вітчизняної політології робота є першою спробою дослідити можливості розв'язання запорізької кризи та започаткувати зміцнення міжнародної практики запобігання та подолання випадків, подібних тому, що відбувається в Україні. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій підтверджується обґрунтуванням базових теоретичних положень та наведенням конкретних прикладів фізичної ядерної безпеки в зонах міжнародних конфліктів.

Теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи полягає у можливості використання теоретичних та практичних узагальнень та висновків у науково-дослідницькій та практичних сферах. У першому випадку мова йде про можливість використання положень і висновків дисертації у подальших наукових розробках, що мають на меті теоретично-наукове осмислення проблематики з урахуванням нових тенденцій та викликів, вивчення пріоритетів та чинників фізичної ядерної безпеки у зонах міжнародних конфліктів. Практична складова полягає в тому, що напрацювання дисертаційного дослідження можуть доповнити зміст навчальних дисциплін для студентів, що навчаються за спеціальностями «міжнародні відносини», «світова політика», «політологія»; а також для

розробки науково-методичних та навчальних посібників, підручників тощо. Висновки та рекомендації цього дослідження можуть бути використані у діяльності Комітету Верховної Ради України в закордонних справах, МЗС України, Національного інституту стратегічних досліджень й інших структур і організацій, робота яких стосується міжнародних зв'язків, аналізу сучасних міжнародних процесів у сфері міжнародної безпеки у рамках формування та реалізації зовнішньої політики України.

Основні положення та результати дисертаційного дослідження здобувачки Курандо М. С. знайшли відображення у 7 публікаціях, з яких 2 – статті у фахових виданнях України категорії «Б», 2 статті в періодичних наукових виданнях, що входять до науково-метричної бази Scopus, і у 3 тезах доповідей у збірках матеріалів міжнародних конференцій:

- 1) Курандо, М. С., & Патуссі, Т. (2021). Зміцнення європейської безпеки: сучасні виклики, які створює ядерна зброя. *Міжнародні та політичні дослідження*, 34, 89–106. <http://dx.doi.org/10.18524/2707-5206.2021.34.229954>
- 2) Курандо, М. С. (2024). Фізична ядерна безпека Пакистану в контексті регіональної нестабільності. *Політікус*, 1, 149–159. <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2024-1.23>
- 3) Kurando, M. (2023). Nuclear Security in Conflict Zones: The Dangerous Case of Zaporizhzhia. *International Journal of Nuclear Security*. 8(2), art. 10. <https://doi.org/10.7290/ijns372553> (Scopus).
- 4) Kurando, M. (2024). Protecting Nuclear Facilities in Ukraine: Lessons from South Asia. *Evropský politický a právní diskurz*. 11(2), 28-39. <https://doi.org/10.46340/eppd.2024.11.2.3> (Scopus).
- 5) Kurando, M. (2022). *The Case of Zaporizhzhia: Making International Nuclear Safety and Security Fit for Conflict*. Retrieved from: <https://ifsh.de/en/news-detail/the-case-of-zaporizhzhia-making-international-nuclear-safety-and-security-fit-for-conflict>
- 6) Kurando, M. (2024). Ядерна безпека в зонах конфліктів: небезпечні

прецеденти та міжнародне реагування. *Міжнародні та політичні дослідження*. 38, 350-352. Retrieved from:

<https://journals.onu.in.ua/index.php/interpolis/issue/archive>

7) Курандо, М. С. (2024). *Міжнародно-правова база щодо захисту ядерних об'єктів під час війни: кейс України. XVIII Міжнародна науково-практична конференція студентів та молодих вчених "Актуальні проблеми зовнішньої політики України"*. 8 листопада 2024 р. Чернівці. С. 115-118. Retrieved from: <http://www.interrel.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/03publications/page2>

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та висловили зауваження:

Григорій Миколайович Перепелиця, доктор політичних наук, професор, професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Навчально-наукового інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Оцінка позитивна. Висловлені зауваження:

1) В якості побажання авторці варто було би доповнити запорізьку кризу кризою чорнобильською, адже Чорнобильську АЕС російські війська захопили першою, і вже тоді міжнародні структури не проявили належної реакції. Проте тоді російські війська залишили цю АЕС. Чому? Цей епізод важливий тому, що ці обидва кейси складають цілісну проблему української кризи. В перспективі передбачалось захоплення російськими військами і Південноукраїнської атомної електростанції. Тож виходячи з цього, доцільно було би з'ясувати те яка роль відводиться захопленню ядерних об'єктів в російській стратегії ведення війни Росією проти України?

Ульріх Томас Кюн, доктор філософії з політології, керівник дослідницького напрямку «Контроль над озброєннями та новітні технології» Інституту дослідження проблем миру та політики безпеки Гамбурзького

університету (Німеччина). [Ulrich Thomas KÜHN, PhD in Political Sciences, Head of the Research Area “Arms Control and Emerging Technologies”, Institute for Peace Research and Security Policy at the University of Hamburg (IFSH)].

Оцінка позитивна. Висловлені зауваження:

1) У дисертації стверджується, що концепт фізичної ядерної безпеки вступає в нову (четверту) фазу з російською окупацією ЗАЕС. Які ще міжнародні індикатори вказують на появу такої четвертої фази, окрім війни в Україні?

2) У дисертації стверджується, що «проблемою є не невизначеність існуючої правової бази, а її дотримання» (с. 168). Якщо це так, то в основі проблеми лежить відсутність механізмів правозастосування, тобто міжнародна анархія. Було би цікаво дізнатися, як пані Курандо пропонує вирішити цю одвічну проблему Вестфальської моделі у сфері фізичної ядерної безпеки.

3) Висновки Рамберга про військові дії під керівництвом держави проти цивільних ядерних установок свого часу були досить далекосяжними, але привернули мало уваги науковців. Зловмисні дії Росії проти України явно змінили картину і допомогли підтвердити передбачення Рамберга. Чому наукова спільнота не виявила більшого інтересу до прогнозів Рамберга щодо атак з боку державного актора у сфері ядерної безпеки після закінчення холодної війни?

4) Розглядаючи нечисленні випадки нападів держав на ядерні об'єкти інших держав, стає зрозуміло, що міжнародна спільнота реагувала на них нестабільно. Іноді вона приймала виправдання, надані державою-нападником, іноді – відмовлялася їх приймати. Чи існує певна закономірність, коли держави більш схильні приймати цю специфічну форму насильства?

5) Протягом десятиліття перед закінченням холодної війни було кілька випадків, коли два блоки співпрацювали з питань фізичної ядерної безпеки

(зокрема, щодо запропонованої Конвенції про заборону радіологічної зброю). Чому сторони не змогли створити чіткі правила, спрямовані на запобігання нападам на ядерні об'єкти?

6) Угода між Індією та Пакистаном у сфері фізичної ядерної безпеки є, з одного боку, далекосяжною, а з іншого (як зазначає пані Курандо), не вичерпною з точки зору механізмів її дотримання. Чим пояснюється відсутність механізмів перевірки і дотримання у двосторонній Угоді 1988 року про заборону нападів на ядерні установки і об'єкти?

7) Це правда, що зараз світ вступає в новий період глобального упорядкування, наприклад, коли Китай стає рівним конкурентом Сполученим Штатам. Ці зрушення у владі створюють проблеми колективних дій, як згадується в дисертації. Але якщо не буде однополярного порядку з однією державою, яка нав'язує «ліберальний міжнародний порядок», то які інші форми глобального управління все ще можливі для вирішення проблеми колективних дій?

Сергій Володимирович Глебов, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин факультету міжнародних відносин, політології та соціології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Оцінка позитивна, без зауважень.

Ірина Володимирівна Максименко, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин факультету міжнародних відносин, політології та соціології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Оцінка позитивна. Висловлені зауваження:

1) Як зазначалося вище, дисертація М. Курандо є одним із перших академічних, ґрунтовних дослідницьких проєктів, присвячених проблемі ядерної безпеки в зонах міжнародних конфліктів. Проте кількість дослідницьких завдань, поставлених у Вступі, звертає увагу на їх багатогранність, що потребує уточнення та деталізації мети дисертаційної роботи (с. 15-16).

2) Концепція ядерної безпеки та пов'язані з нею визначення та дефініції, що використовуються в дисертаційній роботі, були детально розроблені. Проте у висновках до розділу 1 міркування автора щодо особливостей теоретичних засад дослідження, що викладені у вступній частині, не знайшли повного відображення.

3) Основним методом дослідження обрано кейс-стаді. Автор детально розглядає випадки Пакистану та України, коротко аналізуючи також інші прецеденти атак на ядерні об'єкти в Іраку, Ірані, Ізраїлі та Сирії (с. 73-83). У зв'язку з цим рішення автора обрати як приклади пакистанську та українську ситуації потребує додаткового уточнення та деталізації.

4) У дисертаційному дослідженні розкривається проблема пошуку можливих шляхів і підходів до зміцнення ядерної безпеки та ролі міжнародних організацій. Автор також висвітлює деструктивну і навіть шкідливу роль національних інтересів окремих держав у цьому процесі. Дуже яскравим прикладом такої ситуації, яка може вплинути на життя мільйонів у Європі, є захоплення Росією української діючої АЕС у Запоріжжі. Тому варто було б оцінити, наскільки продуманою та ефективною є нинішня стратегія України у співпраці з окремими державами та міжнародними організаціями, наскільки вона відповідає національним інтересам та подальшим мирним переговорам.

Ольга Іллівна Брусиловська, доктор політичних наук, професор, завідувачка кафедри міжнародних відносин факультету міжнародних відносин, політології та соціології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Оцінка позитивна, без зауважень.

Здобувачка надала обґрунтовані відповіді на висловлені зауваження опонентів і рецензентів, а також на інші запитання та показала високий науковий рівень в ході дискусії. Зазначені зауваження не впливають на основні наукові висновки та загальне позитивне враження від дисертаційної роботи.

Результати відкритого голосування:

Подано голосів – п'ять,

«За»	– 5 (п'ять) членів ради;
«Проти»	– немає;
«Утрималися»	– немає.

**СПЕЦІАЛІЗОВАНА ВЧЕНА РАДА
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
УХВАЛИЛА:**

1. Дисертація Курандо Марії Сергіївни на тему «Nuclear Security in International Conflict Zones», що подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 052 Політологія, є завершеним самостійним науковим дослідженням і відповідає вимогам “Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)” затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261; “Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії” затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

2. Присудити Курандо Марії Сергіївни ступінь доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 052 Політологія.

На підставі прилюдного захисту та результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада ДФ 60.052.2024 Одеського національного університету імені І.І.Мечникова присуджує Марії Сергіївні КУРАНДО ступінь доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 Політологія.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої Ольга БРУСИЛОВСЬКА
вченої ради

М.П.

